

Nemzeti Társalkodó

Szombaton, $\frac{3}{26}$ = (Mártius' 26-dikán)

1831

A' Státusok' eredetéről röviden

1) A' mennyi a' tsetsemő, kimivelődés' tekintetéből, tsak annyi vólt az emberi nemzet, a' maga' gyermek-kori állapotjában. Századok kellettek arra, hogy az ember tsak a' tüzet, és más minden napi szükségait kielégítő eszközöket feltalálja; arra pedig hogy az írás' mesteriségét feltalálja, ezeredek kívántattak. Nézzük-el az idős emberi nemzetet: — mely kevés századokkal kezdi a' keresztényi idő számlálás előtt az írást. Ez az oka, hogy az azelőtti történetek, az idő liomálja alá vagynak borítva:

2) Annyit, tsak-ugyan tudunk a' vadon élő emberek példájából, hogy az erősebb körül, ki a' medvét, és más erősebb vad állatokat el tudta kergetni, vagy talán meg is ölni, többent csoportok egybe, 's tsak hogy a' vad állatoktól, 's egymástól megöltamazhassák magokat, az erősebbnek szolgálivá lettek: így lett hajdan egy Nimrod'soknak Urává, így lett Romulus egy tolvaj csoport' vezérévé.

3) A' meddig a' történet írás tsak fel mehet, ugy látjuk hogy az emberi nemzet, még a' Természettől jobban megáldott helyeken is, előbb pásztori életet élt, 's akkor még nem vólt egyéb ösz-

ve állása, a' csoportonként élő embereknek; hanem egy-egy több számú marhákkal bíró ember, a' maga háznépén kívül, annyi kóválygó tselédet gyűjtött egybe, a' mennyi szükséges vólt marhai' őrizetére ez az oka, hogy egy völgybe, tíz eféle Király is megfért. Majd szaparadni kezdett az emberi nemzet, 's már nem vólt elég az életre, a' marha tartás, és a' fák gyümöltse, hanem felkellett találni, a' minden napi szükség kielégítésére, a' szántas-vetést is, de a' szükségek nevededésével, 's azoknak kielégítésével nevededtek a' vágyodások is, 's mentől több ember állott egy társaságba, annál nagyobb lévén a' szükség, 's annál több vágyású és hajlandóságú emberek lévén együtt, a' súrlódás fejte az eszet, 's a' jó kedvü Jubál ló vagy számár szört huzott a' deszka darabra, 's ez által megvettetett a' musika fundamentuma — így kezdődtek-el más mesteriségek is, de a' kereskedés tsak még tsolnakokon, és a' tenger partok körül — még ekkor 120 ágyus linea hajot nem lehetett látni a' tengeren trutzolni, és az elementumokat meggyözni; ekkor még az égi tüzet nem tudta elfogni az ember, inkább imádtá azt, minden más olyan állatokkal, és jelenésekkel együtt, a' mellyektől félt, vagy remélt.

4) Szembe tűnő dolog tehát, hogy

még ekkor az emberi nemzet gyermekkorú lévén (imperfectae aetatis) önként tutela alatt hagyta magát lenni — így lettek az ő Tutoraivá egy Cecrops, egy Cirus, és egy Tamerlán; de a' mint az ész fejlődni kezdett kivették sok-helyt magokat a' tutela alól, mert az emberiség jussai ellen nintsen praescriptio: 's így születtek a' Görögországi Társaságok, így a' Romai, 's addig míg szabadok lenni méltók voltak; azok is voltak, 's mihelyt a' gyermekség állapotjára jutottak, megint Tyrannusi tutela alá estek, 's méltán, mert minden nép megérdemli az maga sorsát.

5) Másként lett a' dolog az emberiség férfi korra való jutásával, mert a' mint az ész kifejlődött, 's látta az ember, hogy ő a' társaságon kívül meg nem élhet, 's a' társasági alatt is, ha egy Tyrannusi Tutortól igazgattatik, éppen olyan veszedelmes, mint a' társaságon kívül való, azzal a' különbséggel, hogy ott a' medve, itt pedig a' Tutor szágatja össze; 's látta hogy a' nagyobb Statusoknak, a' hol sok a' vizketeges ész, nem való a' szabad Társaság; hogy egyik a' másikat öszve koztoltassa, 's az emberiség gyalázatjára, egy Robespieré, és egy Marat által ember mézár-szék állitassék-fel: önként ment arra a' gondolatra, hogy legjobb, törvényes Monarchia alatt élni, hol a' nép által hozott Tvények, a' népnek leg főbb személyesse az Uralkodó által vétetnek telylyesedésbe. Ilyen Státusokkal a' föld öt részei közzül még csak Európa ditsekedhetik, holott az emberi természetből indulva-ki, az ilyen Status a' leg tsendesebb, és a' legboldogabb, 's az élet vég-tzélját, a' köz bátorságot, és a' boldogságot, legkönnyebben teheti sajátjává.

A' természeti, és polgári egyenlőségről

Sem a' természeti, sem a' polgári e-

letbe meg nem lehet találni, a' tulajdon értelembbe való egyenlőséget — a' természetébe nem, mert a' természet sem adott mindennek, egyforma erőt, egy forma egészeget, egy forma eszet, és egyforma tulajdonságokat, a' polgáriba sem, mert akar mint igyekezék a' Status, a' korhelek kezeit megkötni, tzélt nem ér, akár mint igyekezék az egyenlőséget fenn tartani, tsak huszonnégy órára sem tudja ezt fentartani, a' midőn az egyik zabolátlan indulatjának, minden vagyonját feláldozza, a' másik pedig éhezzi és szomjuhozza a' kintsei, 's a' mások gyengességéből kereskedést üz. Eleget igyekeztek a' Görögországi, és Római Republikák még a' birtokot is egyenlőíteni, de ebbe tzélt nem érhetek, 's e' félére törekedni, annyi mint a' természet foljamatja ellen rúgodozni; mert ha a' természet tökéletes egyenlőséget akart volna, úgy mindennel ugyanazon tehetségek és hajlandóságot adta volna, 's a' midőn nem adta, kimutatta azt, hogy tökéletes egyenlőséget nem akart tsinálni, de ugyan mi is lenne, akkor a' világ, a' midőn minden embernek egyforma tehetsége és hajlandósága lenne? akkor, az enyim, és tiéd felett, még több háború-lenne, 's a' mikor az, bévégződnek, egy mozgásban nem lévő tóhoz hasonlítana az emberek világa. Nem kell hát az egyenlőséget más értelembbe venni, hanem tsak abba, a' melybe a' természet engedte vétetni: t. i. *egyiknek személye éppen olyan meg bántthatatlan mind a' másikkal; az egyik vagyonkájának éppen olyan bátorságba, kell lenni, mint a' másik kintseinek.* Valjon mikor jutnak oda az emberek, hogy kivihetetlen dolgokkal ne nyuhatatlanítsák magokat? Mit nyert a' forrásába lévő világ a' sok vér kiontásával? hol az egyenlőség? Valjon mikor fogják a' természetet megeszmérni, 's az

egyenlőséget csak ebbe tartani, hogy egyik Személynek termeti, vagy polgári jussai; oly szentek, mint a' másikai, 's a' birtoki egyenlőséget nem zavarják ide, mely mind addig egyforma nem lehet, míg az embernek különböző tehetségekkel, 's tulajdonságokkal birnak — ez ellen törekedni, csak annyi mint az árvizvel szembe uszni; mert a' természetet megváltoztatni nemlehet; a' pedig egy Newtonnak annyi eszet adott, hogy a' világ' systemáját fedezi-fel, a' midőn az Iroké csak ötig tud számlálni — hol itt az egyenlőség?

Egy Dühödés és gyógyítása.

Hadad, December 12, 15. 1830

December 5-dikán egy özvegy Kertés né' fiát Pistát 9. 10. esztendőst, a Reformatus Tiszteletes pap Kuttyája meg kapja hátulról, a jobb horgos inában, és csak kitsin helyen, a gatyán által borét meg kartzolja; másnap egy más ember' köntössét meg szakasztya fogaival, szokatlanul, ugyan ezen eb, 's azon ejjel vég képpen el is tűnik a háztól,

12-dikén estve felé kezd a fiú nyughatatlankodni, — jajgatni fejének mind inkább nevedő, nyilálló fájdalma miatt — panasolni hogy ő miként szédül, 's el-el-vész szemé vilaga; hánykodik; — mérgeledik; sir és nyöszörög; mar, 's vágyik mární; 's néha ugotás-hangokat botsát. A megijett Anya, fel ölelvén a mint lehetet hankodo — gyermekét, hozza töstént bé szállásomra már gyertya gyujtáskor 's meg rémulve beszéli a Kuttya kortzolását 's hogy létét. fiának.

Az Udvariak sem késtek ezen lármás beteg nézésére szállásomau meg jelenni. kiket hátorkodtam meg inteni, hogy: *a mellyik írójzik távozzék el.* Hogy ezen bėjövk jelen létekkél meg tiszteltek; most igen jól esik; egy Olvasónak sem

morodván így alkalmatossága azt mondani talám hogy, tanuk nélkül történt, historiát beszéllek; töstént küldéttünk a Tiszteletes pophoz tudakozodni a Kuttyáról, kitől a külldött vissza jövén, azt izen ték a mit felyebb említették.

Jelenetek 1) Symptomai. a' Betegben: Forroság, és izzodás a fején, ákrázatja is forro, és piros; szemei nagyon nyitva fénylők, forgáltak ki felé befelé; ezen fenyei nögyan kitágultok, a gyertya közlésésére sem huzulván össze; tekintete meredit, 's a réa nézőben Borzadást okozo; szünetlen nyelte a szároz kortyot; néhányszor. próbálta meg harapni az anyya' mejjét; fogait gyakran tsikorgotta; fejét nyakát igen sokszor hátra fordította, merett szemekkel nézván hátra fele, néha néha mint ha semmit sem látna szemeivel, mint ha semmit sem hallana füleivel, mint ha szava el fogodnék, 's eszmélését is egészen elvesztené; rebegett, félt, ijedezett, meg-meg-rettent minden külső óknélkül; iszonyu ahgodás 2) anxietas. szörnyű nyúghatatlanság; 's feje mintha nehezebb volna, hogy sem birhotná; 's mejjében olyan nyomattatás, olyan össze szorittatás lenne, hogy minden pilantatban készülne meg fulni; lélekezése nehéz, kurta, gyors és lelkindező; izmai rángatoztok; inai szökdétseltek; *ütere* 3) pulsus gyors, össze vonult, rendetlen ütésü keveset tarto ugyan, de iszonyu Borzadások, rázkodásak az egész testben; hány kodás; reszketes; nyegés. 's több ilyenek, nyilván bizonyítják, *ideges Belyegét* 4) nervosum characterem, ezen betegségnek. —

Kináltomra még is le-nyele két korty vizet egy üveg' pohárból, de többet el nem fogada; a tükröt nem örömet nézé; de szája még nem nyalazott, nem tojtézkzott; szája 's nyeldeklöje nem voltanok még békotsolva.

Néha-néha erőszakosan döröszölte homlokát, kiváltan szeméit ujjainok bőkjével.

Tartossága ezen görtsőknek 5) Krampe, nem volt szünetnélkül, de-sött 1. 5. 8. 12. minutumokat tartván, ekkor láttának-meg pihenni, valóban meg is szüntenek többire mind; eszmélés, nyugvás és okosan felelés vissza állattánok; de egy két három pillantatak után újra elé állottanok új hótalmaskodással.

Gyogyítás: Képét vévén a' jeleneteknek fel tanálám azokat, tsak-nem mind, hasonlatosságban a *Belladonnájéban* inkább mint a *Hyoscyamus*, vagy *Stramoniuméban*; azért elé vévén a *Belladonna* 30-dik fejtékét, adék *Kertész Pistának* abból két tseppet, 's bátor valék egy szomszéd üres szobában fektetni éjszakára; az anyja és egy segéd gondjok alatt, meg hogy ván ezeknek engemet szollítani ha kívantatik; de nem szollitattok; 's ágyában voltam viradtig, ámbár nyugtalan álomban.

13-dikán reggel beszélté az anyja, hogy, a leirt *ideg osztrom* 6) *Nerventurm* fiában lössanként letsenededett, és az ágyban töltötte ez ejjet tühető tsendben; tsak arról ponoszolt, hogy a feje foy és szemével nem lát. Ma reggel tejet Kenyérrel evett, és vizett ivut minden boj nélkül, vizellett is.

De 9 órafelé délelőtt és mét meg-jelent a' tegnop-esti *eléjötél*, 7) *Anfall*. tsak hogy jóvol kisebb mértékben; délután állapotja tühető; elméje derült, tsendes, és eszmélös; széke lett; vizet is ivut bojnélkül.

Éstve 6 óra felé ismét meg jelent a' tegnopi *eléjötél* erősebben mint ma délelőtt, de sokkal szelidebben és rövidebben mint tegnapi ilyenkor; és történt hogy az anyja kiménvén a szobából egyedül hagyta fiát az ágyban; 's vissza jöven kevés pillantatók mulva,

a, ház-földén találta ötöt négykézlább mászva, azt kívánván az anyjától hogy, ötöt vinnéki a hűvesbe; ezen ejjel nyugyosobb volt mint a másikan; 's többet alutt, tsak ritkán jött elé, 's meg-élé a' néhez lélegzés.

Az *elé-jötelekben*, mindenkor keménynek, fel dagotnok; és meg fészültnek toáltam a gyomortóját, a hasfelső részét; es a vékonyokot.

A fej'nehézsége, és a szédüles, kitsin mértékben, de szünetlen meg voltanok akkoris, mikor a többi *Symptomák* pihentenek,

14-dikén Nem jelentek *eléjötelek* sem délelőtt sem délután; tsak néha-néha főfajás és könnyed szédüles, estve is tsendes, tsak valami *huzás* 8) *Ziehen*. a két kezekből fel a Karokan, a szemekbe és fejbe, holott rándulással vagy rugással végződött; a gyomor is mint-ha émelegné, 9) émelegne különben tsendes álma volt egész ejjel.

15-dikén reggel; nem panaszol, nem mutat semmi olyas jelenetet.

Ismét adék egy tsep *Belladonnát* a 30-dik fejtékből, 's ezzel el utaztam.

A Ház ak *Mlgós Groff Aszszonya* kétszer tudositott, azak után ezen fiuról; adván értésemre hogy, tsak fejjájásról pana zolt még ő; *Januarius*' 10-dikén 1831. pedig az *Inspector Ur* ezt írja rolla: *Kertész Pistának semmi baja!*

J e g y z é s e k.

a) Hogy az orvos gyógy szerével éppen azan napan érkezik Hadadba, a *Mlgós Báro Wesselényi Josefne Aszszony Eó Nagysága* udvorába, mellyen *Kertész Pistában* a *Kutyadüh* ki ütugyan azan udvarban: ezt a régiek történetnek, *Szeréntsének*, *fatumnak* nevezték; de mi *Keresztények* ma minék tulajdonitsuk; minék hidjük egyébbnek; *Elrendeltetésnél* = gondviselésnél.

b) E betegség legelső előjötében tanultam; nem különös hát hogy, némely hőlleges jelenetek abban még ki nem formálódtak, és elé nem tüntenek vala, pl. Tajtékzása 's nyálázása a' szájnak; egészen irtozás a' víz — ivástól; és annak lehetetlen lenyelettetése 'sat. mert ezek is elé jöttek volna ki idomozva a' következő paroxysmusokban; ha ezeket a' matraguna-erő el nem hártotta volna; tudja ugyan is az értelmes 's ki nyílt szemü orvos, hogy az erőbeli betegségek (*dynamische krankheiten*) az *organismus* legbelsőjében, az *elmében*, és *érzetben* kezdődnek; 's onnan terjednek ki felé; a' mozgáson által a' természetben; hogy ezen betegség a' productivitasban is még tetemes megbomlásokat nem csinált vala, oka volt az hogy ennek ideje még nem jött volt el.

(folytatása nem következhetik)

Szent egyesület.

A' National-Anzeiger nevü német folyóiratban, mely Gothában mindennap félivenként jó ki, egy nevezetes hely vagyon febr. 13-káról 1831-ben.

Darmstadban februar. 1-ső napján állott-fel egy *Olvasó-társaság*, melynek tzielja a' különbféle születés-rendek közeledése (*Annäherung der Stände*), és a' közönséges élet tárgyairól a' helyes vélekedéseknek, eszméknek terjesztése. Minden betsületes ember bévevődik; és már 200-on felül vannak a' társaság tagjai.

Eggyes ember kitsit tehet: a' legnagyobb buzgóság is utóljára elég; a' leg-erősebb is a' nagy teher alatt lerogy. Társaság kell a' jó tzelök kivitelére; mely egy-kettőnek fellankadása után is igaz tüzzel folytathassa munkáját.

Ugyantsak a' National-Anzeigerben van egy igen érdeklő tárgy:

Jénában Prof. Schulze állított-fel egy

gazda-oskolát, mely a' jövő nyáron fog kinyílni. Ezen gazda-oskolában e' következendő tárgyak fognak taníttatni, mind tudományosan, mind alkalmaztatva: 1) Növények (plánták) művelése a' gazdaságban. 2) A' földek felosztása 'sat. 3) Erdő-tudomány, v. faizás. 4) Nemzeti-gazdaság. Ezen tudományra épitem én, ugymond Schulze, a' felsőbb gazdaság-tudományt; mert a' felsőbb nemzeti-gazdaság tanulása a' mostani időben szükséges az alrendnek is. Illó, hogy már a' parasztság kimiveléséről is gondolkozzunk: hogy ő azt tudja, mi neki szükséges, nem pedig a' szemlélődő böltelkedést, 's hit-tudományt. Mert ha megkérdené minket, így szólt Schulze, egy paraszt, mit tettünk mi az ő művelésére azért, hogy terhet hordozott; mit tudnánk felelni?

Nálunk is igen hasznos lenne, ha az ország költségen egy vagy két ifjú ember kitanúlna ott, és egyébütt is jól ezen tudományokat, azután utazásokat tévén haza jöne, 's az országtól fizettetve, egy gazda-oskolát nyitna ki, melyben most legelőször különösen az iskola-mesterségre menendők taníttatnának.

Ugyan ezen National-Anzeigerben vagyon Sachsen-Altenburg Ország-alkotványjának históriája kivonatban, mely röviden ez:

1818-ban kapott ezen Hertzegség képviseletü alkotványt, és a' Rendek állottak a' nemesek és városok követjeikből, kik három házban (*curia*) tanátskoztak: A' nemesség önként magára vévén az adózást meghatározta, hogy ezentül az adó és a' kamarajövedelmek mind az ország tárába menjenek, és az Uralkodó Hertzegnek ne legyen jussa egyedül végezni mindezekről a' Rendek megegyezése nélkül. 1821-ben, midőn látnak a' Rendek, hogy ezen képviseletü alkotványban tsak 1/7-de ábrázoltatik a' nép-

nek, 6/7-de ki van rekesztve, átlátván azt, hogy így az ország-gyűlés, mint csak egy Kástának képviselője, nem elég erős: javallatot tettek volt, hogy az egész földnépe küldhetne képviselőket. De ezen ő áldozat-ajánlások, az akkori Uralkodó Hertzegtől elhalasztott: míg nem a' mostani Uralkodó Hertzeg egybe híván a' régi képviseletet annak előterjesztette ezen időlelkéhez, és az okosságához szabott törvény-javallatot.

Midőn a' Rendek, nem, mint régebben három, hanem egy curiában tettek volna egybegyűlve: az Elölülő Lindenau Ur így szólt a' többek között: "Nem kétségeskedhetem többé, hogy a' mi önézésünk, és eddigi állás-pontunknak méltósága kívánja némely elsőbbségeinkről, még századok óta birottokról is lemondani: mihelyt a' földnépének, és a' közvélekedésnek kívánsága, a' haza közhasznának képviseletét kezünkre bízni nem akarja. Ezt megfontolva, az eddigi képviselet, 's azzal együtt az alaptörvényeknek egy tizikkelje eltöröltetik, és ezentúl, a' *nemes-joszági birtokosok, városiak, és parasztok között 25. követek fognak szabad választás szerint kineveztetni.* Mind a' mellett is, hogy ezen mi képviseletünk csak egynehánynak, csak egy Kástának interesséjét ábrázolta (személyeselte) büszke érzéssel, és azon boldogító öntudással válhatunk mi még is el eddigi elsőbbségeinktől; hogy mi kötelességünknek eleget tettünk, 's a' földnépének bizodalma érdemesek voltunk. Mert, hogy mi 1818-ban önként magunkra vállaltuk azon kötelességet, hogy az adóba mi is adunk, hogy mi az közterhek könnyebbítésére, a' nemesek számára kikötött: hivataloknak felhagyását magunk ajánlottuk; hogy mi ez által inkább hazafitársainkon, mint magunkon könnyebbítettünk; hogy az ajánlás, a' mi képviselő jussunk eltöröl-

sére, 's új képviseletnek behozására, tőlünk indult; hogy mi oly kintstár-igazgatást állítottunk fel, mely virágoztatja a' kints-tárt: mind ezen lett dolgok bizonyítják azt, hogy mi a' földnép bizodalma nem voltunk méltatlanok."

* A' Szász-királyságban 8-ik Pius Pápa, a' múlt 1850-dik esztendőben, a' Catholicusok innepeinek számát megkevesítette; úgy, hogy a' vasárnapokon kívül 14-re szállította. Ezt a' példát követvén az Ország Rendei is, a' Lutheranusoknak 8 innepeit törölték-el; oly formán, hogy ezen eltörölt innepek, a' következő vasárnapokon ülessenek meg. Nagy jótétemény az industrára (szorgalomra) nézve!

Hal'sir a' kertészségben

A' Mezei gazdák barátjában jött-ki a' hal'sírról egy igen hasznos próbája egy Angolnak. Ki midőn látta volna, hogy majd-nem egészen elszáradt almák, olaj-, -büdös-kő-, és korom-keveréknek használása után megújulnak; két hasznat vette-észre az olajnak: egy-résről, hogy az ha a' fák tövére; 's ágaira fordítatik, a' bogaraknak tojásait, 's lárváit megrontja; más részről, hogy a' fahéjának kemény és beteg részeit megpuhítja, a' mi a' fa egészségének igen hasznos; 's termő erejét-elősegíti. Erről a' kertjében megtette a' szükséges próbákat hal'sírral, mellyeknek következesek ez:

a) Az almák, mellyeknek törőkök és ágai hal'sírral megkenettek, a' legsikeresőbb fogantat tapasztalták. Ha pedig a' termő és levélbimbok is bekénettek: úgy elhaltak. Az almalevéltetű egészen kiirtatott általa. b) Körtvélyszilva-, őszibaratzka, kajszinbaratzka-tse-resznye-fakon is éppen ezt tapasztalta.

Nálunk legelőbb is, ha ilyet olvasnak, a' százéves gazdaság mellett meghigult

gyvelejük tájják - fel bölts szájakat 's kaitják, hogy ezek, mind bölndtságek.

Szerentsétlenek vagyunk mi kivált azért, hogy nállunk a' kisgyermeknek semmi, a' megnötteknek pedig igen rendszeres. Természethistoriát olvasnak el íráshól, de soha tsak egy fát sem mutatnak-meg egyiknek is. Valyon nem lenne-é hasznos, ha egy kertész-oskola állana-fel hazánkban? Frauendorfon, Bavaríában kilehetne ezt jól tanulni, nálunk fellehetne ugy az oskolát állítani, hogy egy ifjat, kinek esze, lelkieréje van ujjat ujjat kezdeni, elküldenének, és a' kitanulván jól a' kertészséget, itt-honn taníthatná. Meghivok tehát ezenel, minden lelkes hazafiakat, hogy állítsanak több társaságot ezen tziel elérésére, de ugy, hogy most pénzt ne kívánjanak. Mihelyt 10 személy ezen szent tzielra egybefog állani, én kijelentem nevetem ezután szerzendő társaimmal együtt. Schneider Akkermann.

Jahorosi Tibor Antal gyűjteményeiből némely darabok, a' gyűjtőnek, mindenik darabról külön-külön tett észrevételeivel együtt.

Valamint magokat a' többféle könyvekből 's foljó-írásokból egybegyűjtött darabokat, ugy az azokra-való észrevételeket is tsak maga mulatságára írogatta Tibor Úr, 's bajosotskán lehető, ha bár néhány darabokat is nemzetünkkel közlés végett elkapnom; a' következés fogja megmutatni tselekedetem helyes vagy helytelen voltát, céloom nemzetvés jó volt. Köröspatak. 1851. Acél Gáspár.

Új találmány.

Cölnb e a' Rajna mellett, egy pogátság, ezelőtt valami másfél esztendővel; olyan folyoirást kezdett kiadni, melynek leveleit mandola pogátsából készítették. Az ujságot olvasok egy tsinos ké-

születő olvasó-szobába gyűltek. Ezen szobába lépésekor, minden vendégnek kezébe adtak egy pár pogátság, melyre valamely érdeklő ujságbéli darab volt írva nádméz betűkkel. Ezen igazán fűszeres ujságleveleket, elovastatások után, méhserbe mártogatták 's megették az olvasok.

Észrevétel. Ezen folyoirás olvasoi, az esmérétés déák kifejezés szeréut, igazán *in Succum et sanguinem convertunt*, a' mit olvastak. Valyon a' Magyar folyoirásokat mifele levelekre volna tanátosabb írni 's nyomtatni, hogy vévői és olvasói többre szaporodhatnának?

A' Hitel Írójához Erdélyből

Lelkes Magyar! szép érzésid

Rokon szíved' árúji,

Tüzes, villám letzkézésid,

Bátor lelked' tanúji;

Adja Isten hogy a' Hitel

Hazánkat feleléssze

'S minden sanyar tünjön itt el

'S Hitelünk ne eméssze!

Szent légyen E' köztünk mindég

Idővel adja-meg az Ég

Hogy e' szent Tziel virúljon!

Tág ösméret, 's valódi Ész

Mellé mindég jó szándék,

Lélek, mely tsak hasznosra kész,

Együtt ritka ajándék,

Sőt még ezek párosodva,

A' születés' fénnyével,

Soha el nem kortosodva,

Szenvedelmek' kényyével,

Ezeket mint egyesítéd,

Magadban mint díszesítéd,

Betses munkád mutatja.

Nagy Szétsény! szép tzielodért

Több jutalmad ne légyen,

Minthogy Hazánk szorgalmódért

Im egy fogadást tégyen!

Hogy minden-ki erejéből

A' Köz Jót felsegélni,

Igyekeznek, 's kész Lelkéből
 Hazájáért tsak *) élni.
 Lám így tzelod eléred,
 'S Szerentsésnek ösméred
 Hazádat, és magadat.

(F o j t a t á s.)

Gyarlóság, a' szokás, vagy tsupa vakmerő.
 Bűn volt-mik lekötök Pompeji' népeit.
 Nem kérdem; megésett; 's még e' tsapásra se.
 Hagyták volt el e' lakjokat.
 Rémtöbb jelenet, gyászos enyészet, egy
 Bús Végzés lehegett, már fejeik felett.
 Néhány évök után vissza idézte a'
 'Természet' dühe' árjait.
 Gyázzsát még tsak alig vesztye pihente-ki.
 Kínját Pompeji; már megjelenének a'
 'Természet' tsupa váz-rajzai — vak-napok,
 'S a' láttér' tsuda képei.
 Vérszint váltta az ég, zúgtak a' vad szelek,
 Hullámozott a' vizek' sima felülete,
 A' tenger remegő partjait elnyelé,
 'S fel-mély oszlopokat vete. **)
 Tüzláng támaszok ég-aljra feszültek, egy
 Borzasztó morajos hangal az alvilág,
 Rettentőn dörögő jajja kiálta-ki;
 'S holygott a' mi tsak él vala.
 A' gyászlepte komor ketes elő-jelek
 Hírdették a' veszélyt többször a' tévedett
 Környeknek; 's hogy e' megtartsa magát, ada,
 A' 'Természet' időt réa.
 A' szebzt üregek' vad rohanására
 Megrendült a' vidék, inga a' Föld maga.
 Így kezdé a' tsatát benn amaz alvilág;
 'S tartott több napokon dühe.
 Oh, e' volt de-tsak egy kezdeti jel-szava.
 A' föld' beljei nagy romladozásinak!
 Füst-fellebbe borult majd a' Vesuv' feje;
 'S jázott sok tsuda képeket.
 A' bús hegy' kebelén dúltak az éltető -
 Részek; gerje rohant tűz-alakokra; 's a'
 Mérges hartz kitojá végre a' lángokat.
 A' füsttel tele torkokon.
 Forrott benn a' veszély; dőnge a' mély üreg;
 Rábódültek a' föld' omladozásai;
 A' köszirt-darabok megszakadózza a'
 Hegy-szajon kilövődtenek.
 Égett gyomra; a' nagy hegynek; az alvilág;
 Keményen ki tsaj ott messze a' láng-özön;

* Valjon nem e' volt é akarátja: Tsak Ha-
 zájáért élni? — mert, tsak élni a' Ha-
 zájáért, úgy-láttzik, mintha m in u s volna nihilo.

* Typhonokat

Sűrű füst-gomolyak' úsztak az aetheren;
 'S a' tájt durva homály fedé.
 Búson düledezett össze a' megrepedt
 Mélységnek mohosult tsorba öreg fala.
 Olyadt vad heve közt a' lobogó üreg;
 'S több hely tűz-folyamokba fült.
 A' mély zordon üreg' végre tüzebe' ki-
 Égett méhe' köves hamvai — mint setét.
 Nagy felhő-szakadék' hullt a' vidékre le;
 'S a' két város alatta nyög.
 Játék-színben időt-töltte a' gondtalan
 Sírjához sietett Nép' java rész-szerént.
 Ott végzek szomorú léti-darabjokat;
 'S rájok hullt a' halál-lepel!
 Hamvzapor temeté nem sok időre az
 Ős-kor' fényre derült hajdoni két jeles
 Várossit; 's a' magas bástya-tetők alig
 Jegyzék — hol vala Pompeji
 A' gyász sorsra jutott tájt komor éj fedé.
 Három bús napokon; 's élet-adó dítsó
 Fényt nem láta a' szem; 's ott a' dühös világ-
 Vég' vad rémje süyöltöze.
 Kénes gőz az ölö allevegőt tele,
 Meg fült több eleven Lény; 's ama' római
 Hős Polgár leve szép vágyai közt nemes
 Nem-síratva nagy áldozat. *)
 Hány száz ily' nyomorult gőzben- a' hamvhalom'
 Vastag terhe alatt küszköde kifoson!
 Míg a' romladozott fal, vagy a' nagy tereh
 Fojtá bennek az éltet el.
 Egy házába szorult, 's sírra talála honn;
 Más után szaladott, 's úszta a' hamv-özönt;
 Jaj-szók, közt lelapult; 's több tsuda képtelen
 Allásban temetöde le,
 A' gyengébb elalélt; küzde a' hős erő;
 A' düs-kíntset ölelt; 's a' kegyes érzemény
 Kedveltekre, az ég' és a' segédre nyúlt
 Karral — megmerévedtenek.
 Sok gondos kikerült tutva veszélyeket.
 Sok más lett eszelős emberi gyengség;
 'S szebb érzések' erős lántzai közt a' vad
 Sors' játéka, 's enyésze-el.
 A' gyász színü világ-végi Itelet' e'
 Képzett mássa után — végre pihenve meg
 A' 'Természet' a' Föld' nagy nyavalyái — már
 Földön nem vala Pompeji! (vége követ).

* Plinius, az idősb. — Az ifjabb, vagy má-
 sodik Plinius ez' egész esetet leírta — mint szem-
 mel-látott tanu — környülményesen, 's legjobban,
 két levelben Tacitushoz. (Plin. Epist. L. 6. e-
 pist. 16. et 20.)